

Warszawa, 27 maja 2015

*Sekretariat Minister Urszuli Augustyn
Ministerstwo Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25,
00-918 Warszawa*

Stanowisko Centrum Cyfrowego Projekt: Polska w sprawie projektów rozporządzenia Rady Ministrów i uchwały Rady Ministrów dotyczących programu „Bezpieczna+”

Pozytywnie oceniamy przyjęte w Programie „Bezpieczna+” (dalej: Program) szerokie rozumienie bezpieczeństwa (nieograniczone jedynie do bezpieczeństwa fizycznego i uwzględniające również cyberbezpieczeństwo) oraz równoczesne podkreślenie otwartości jako ważnej cechy szkoły bezpiecznej. Jednocześnie pragniemy wskazać konieczność rozszerzenia zakresu projektu na dodatkowe wymiary bezpieczeństwa i otwartości szkoły.

Centrum Cyfrowe Projekt: Polska jest organizacją społeczną, której główną misją jest doprowadzenie do zmiany społecznej i zwiększenia zaangażowania obywatelskiego wykorzystując potencjał narzędzi cyfrowych oraz modeli współpracy opartych na dzieleniu się zasobami i wiedzą. Realizujemy szereg działań dotyczących systemu edukacji, skupionych na kwestii reformy prawa autorskiego na potrzeby edukacji oraz promocji otwartych zasobów edukacyjnych. Interesuje nas również szeroka kwestia kompetencji cyfrowych i wykorzystania technologii TIK w szkołach.

Bezpieczeństwo to także kwestia działania prawa autorskiego w szkole

Program „Bezpieczna+” słusznie podkreśla cyberbezpieczeństwo jako aspekt ogólnie rozumianego bezpieczeństwa szkoły. Naszym zdaniem brakuje jednak kwestii związanych z regulacją prawnoautorską i wykorzystaniem treści w szkole. Podstawowym wymiarem bezpieczeństwa w tym zakresie powinna być świadomość beneficjentów końcowych dotyczących przysługujących im praw i obowiązków, swobód korzystania z treści, oraz możliwych zagrożeń i ryzyk naruszenia prawa.

Przeprowadzone przez Centrum Cyfrowe, w ramach projektu „Prawa autorskie w czasach zmiany” badanie świadomości prawnoautorskiej pokazują jej bardzo niski poziom. Zarówno wśród wszystkich dorosłych Polaków jak i nauczycieli (badanych osobno), około dwóch trzecich osób nie wie o istnieniu wyjątku edukacyjnego od ochrony prawnoautorskiej. Badania fokusowe ukazały lęk nauczycieli przed jednoczesnym naruszeniem praw oraz utraty respektu wśród swoich uczniów.¹ Podobne wnioski płynęły z warsztatów prowadzonych w ramach projektu „Reforma prawa autorskiego dla edukacji”.²

Rozwiązaniem tego problemu powinna być intensywne akcja edukacyjna, skierowana przede wszystkim do nauczycieli, dotycząca działania prawa autorskiego w edukacji, w tym dozwolonego użytku. Jej uzupełnieniem powinien być dedykowany portal informacyjny – na wzór australijskiego serwisu SmartCopying (<http://www.smartcopying.edu.au/>). Powinna ona stanowić uzupełnienie realizowanych już w Polsce innych form działań edukacyjnych na rzecz cyberbezpieczeństwa.

Wnioskujemy o uzupełnienie i doprecyzowanie w tym zakresie opisu Celu szczegółowego nr 1.

Otwartość zasobów edukacyjnych jako kluczowy aspekt otwartej szkoły

Zgadamy się z zaproponowanym szerokim ujęciem kwestii otwartości szkoły. Pragniemy podkreślić, że ważnym wymiarem szkoły uspołecznionej jest otwartość wykorzystywanych zasobów edukacyjnych. Zasada otwartości, wdrażana obecnie w programie „E-podręczniki do kształcenia ogólnego”, zmierza do wypracowania form współpracy i uspołecznienia na poziomie treści edukacyjnych. Z założenia, treści otwarte,

¹ <http://centrumcyfrowe.pl/strony/prawoautorskie/>

² <http://centrumcyfrowe.pl/projekty/reforma-prawa-autorskiego-dla-edukacji/>

to takie, które mogą być swobodnie wykorzystywane, zmieniane, ulepszone i wzajemnie udostępniane przez nauczycieli, rodziców i nawet uczniów. W modelu otwartych zasobów edukacyjnych mogą więc być realizowane cenne działania na rzecz otwartości szkoły. Pozwalają one też myśleć o współpracy i otwartości na poziomie nie tylko pojedynczej szkoły, lecz kilku szkół lub nawet całego systemu oświaty – gdy działania są prowadzone online.

Promocja otwartych modeli współtworzenia i dzielenia się zasobami wiąże się też z realizacją celu szczegółowego nr 1, poprzez promowanie pozytywnych wzorców zachowań z wykorzystaniem technologii cyfrowych.

Wnioskujemy o uzupełnienie i doprecyzowanie w tym zakresie opisu Celu szczegółowego nr 2.

Wymóg otwartości zasobów finansowanych w ramach programu „Bezpieczna+”

Rekomendujemy aby powstałe w ramach Programu materiały edukacyjne udostępnione były do ponownego wykorzystania bez ograniczeń prawnych czy technicznych. W tym celu należy wprowadzić do rozporządzenia wymóg publikowania materiałów, których stworzenie zostało sfinansowane w ramach programu, na wolnych licencjach. Zasady takie zostały uprzednio wdrożone w ramach programu „E-podręczniki do kształcenia ogólnego”, są również stosowane w konkursach grantowych przez MIR, MKiDN, MAC oraz MSZ.

Dodatkowo, w zakresie tworzenia materiałów edukacyjnych warto rozważyć wprowadzenie konkursu w takiej formule, która umożliwi organizacjom społecznym dostarczenie różnorodnych, wysokiej jakości materiałów lub dostosowanie już istniejących materiałów do celów Programu.

Rozwój monitoringu wizyjnego w szkołach w ramach programu Bezpieczna+

Krytycznie oceniamy obecną propozycję finansowania rozwoju szkolnych systemów monitoringu w ramach programu. Uważamy, że rozwój monitoringu jest sprzeczny z przedstawioną w założeniach programu wizją szkoły otwartej i uspołecznionej. Monitoring nie jest przy tym odpowiednio regulowany. Popieramy w tym zakresie szczegółowe uwagi i postulaty przedstawione przez Fundację Panoptykon oraz Fundację – Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Działania badawcze i ewaluacyjne

Program „Bezpieczna+” dotyczy obszarów, w których obserwujemy dynamiczną zmianę na styku nowych technologii, zmieniających się zachowań społecznych, oraz praktyk edukacyjnych. Chcąc rozpoznać lepiej te zmiany należy uczynić badania i ewaluację niezbędnym elementem realizowanych programów. W związku z tym postulujemy dodanie do celów nr 1, 2 i 3 działań badawczych i ewaluacyjnych, pozwalających lepiej zdiagnozować zarówno zjawiska będące przedmiotem programu, jak i wpływ realizowanych w ramach programu działań.